

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
(στο πλαίσιο του προγράμματος ΑΡΙΣΤΕΙΑ II)

ΟΜΙΛΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΙ
ΒΙΟΗΘΙΚΗΣ

Συνέδριο με θέμα:

**Η υποβοηθούμενη
αναπαραγωγή
στην Ευρώπη:
Κοινωνικά, ηθικά
και νομικά ζητήματα**

11-13 Δεκεμβρίου 2014

Συνεδριακό Κέντρο Τράπεζας Πειραιώς
Κατούνη 12 - 14, Θεσσαλονίκη

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

FACULTY OF LAW
SCHOOL OF MEDICINE ARISTOTLE
UNIVERSITY OF THESSALONIKI
[Research Programme ARISTEIA II - EXCELLENCE]

SOCIETY FOR THE STUDY OF MEDICAL LAW
AND BIOETHICS

Conference on:

**Assisted
Reproduction
in Europe:
Social, Ethical
and Legal Issues**

11-13 December 2014

Piraeus Bank Conference Centre
12-14 Katouni St, Thessaloniki

PROGRAMME

ПРОГРАММА

Πέμπτη, 11 Δεκεμβρίου 2014

17:00 - 17:30 Εγγραφή συνέδρων

17:30 - 18:00 Χαιρετισμοί

Α΄ Συνεδρία

Δωρεά γεννητικού υλικού: νομικά και ηθικά διλήμματα

Πρόεδρος: **Άρις Αντσακλής**

Ομ. Καθηγητής Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών,

Πρόεδρος Εθνικής Αρχής Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής

18:00 - 19:00 **Έφη Κουνουγέρη-Μανωλεδάκη**

Ομ. Καθηγήτρια Αριστοτελείου Πανεπιστημίου

Θεσσαλονίκης

“Υποβοηθούμενη αναπαραγωγή με ξένο γεννητικό υλικό - Νομικά και βιοηθικά ζητήματα”

Anne-Marie Le Soudeer Leroyer

Καθηγήτρια στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου

Paris 1 Panthéon-Sorbonne

“Γιατί θα έπρεπε η Γαλλία να αλλάξει τη νομοθεσία της σχετικά με την ανωνυμία του δότη; Μια προοπτική συγκριτική μελέτη”

Marina Casini

Επ. Καθηγήτρια στο Ινστιτούτο Βιοηθικής του Καθολικού

Πανεπιστημίου Sacro Cuore της Ρώμης

“Η ιταλική συζήτηση σχετικά με την ετερόλογη αναπαραγωγή μετά τη συνταγματική απόφαση του 2014”

19:00 - 19:20 Διάλειμμα

19:20 - 20:00 **Christina Bergh**

Καθηγήτρια στο

Ινστιτούτο Κλινικών Επιστημών της Ακαδημίας

Sahlgrenska του Πανεπιστημίου του Göteborg

“Δωρεά ωαρίων: Συμπεράσματα αναφορικά με τις επιπτώσεις στα νεογνά και τις επιπλοκές για τη μητέρα”

Φερενίκη Παναγοπούλου

Ειδική Επιστήμονας στην Αρχή Προστασίας

Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

“Νομικοηθικές προσεγγίσεις της γνώσεως δότη γεννητικού υλικού”

20:00 - 21:00 Συζήτηση

Παρασκευή, 12 Δεκεμβρίου 2014

Β' Συνεδρία

Ειδικές μορφές υποβοηθούμενης αναπαραγωγής: μεταθανάτια και παρένθετη μητρότητα

Πρόεδρος: **Έφη Κουνουγέρη-Μανωλεδάκη**

Ομ. Καθηγήτρια Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

9:30 - 10:50

Ralf Müller-Terpitz

Καθηγητής στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου του Mannheim

“Παρένθετη μητρότητα και μεταθανάτια αναπαραγωγή: νομική κατάσταση και σύγχρονη συζήτηση στη Γερμανία”

Δήμητρα Παπαδοπούλου-Κλαμαρή

Καθηγήτρια στη Νομική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

“Παρένθετη μητρότητα και post mortem γονιμοποίηση στη δικαστηριακή πράξη”

Karène Parizer-Krief

Διδάκτορας Νομικής και Κοινωνικών Επιστημών, μέλος του Ινστιτούτου Σπουδών Νομικών Κανόνων (CENJ)

“Μεταθανάτια αναπαραγωγή στο γαλλικό και βρετανικό δίκαιο”

Νίκος Κουμουτζής

Λέκτορας στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Λευκωσίας

“Η θεμελίωση της μητρότητας στην περίπτωση του δανεισμού μήτρας”

10:50 - 11:30

Συζήτηση

11:30 - 12:00

Διάλειμμα

12:00 - 13:20

Jane Stoll

Ειδική Επιστήμονας στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου της Ουψάλα

“Η νομική καθιέρωση της γονεϊκότητας κατόπιν προσφυγής στην παρένθετη μητρότητα: η διακριτική μεταχείριση των κανόνων του σουηδικού οικογενειακού δικαίου”

Τάκης Βιδάλης

Επιστ. Συνεργάτης Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής, Εμπειρογνώμονας ΕΕ

“Παρένθετη μητρότητα και αναπαραγωγικός τουρισμός”

Ζαΐρα Παπαληγούρα

Καθηγήτρια στο Τμήμα Ψυχολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

“Η εμπειρία της παρένθετης μητρότητας”

στην Ελλάδα”

Θεόδωρος Τροκάνας

Λέκτορας στη Νομική Σχολή του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου

“Πρόσφατες νομολογιακές εξελίξεις στο ζήτημα της παρένθετης μητρότητας: Οι υποθέσεις Mennesson και Labassee εναντίον της Γαλλίας ενώπιον του ΕΔΔΑ”

13:20 - 14:00 Συζήτηση

Γ' Συνεδρία

Υποβοηθούμενη αναπαραγωγή και εναλλακτικά οικογενειακά σχήματα: νέες μορφές συγγένειας

Πρόεδρος: **Ελισάβετ Συμεωνίδου-Καστανίδου**

Καθηγήτρια Νομικής Σχολής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

16:00 - 17:20

Susan Esther Golombok

Διευθύντρια στο Κέντρο Ερευνών για την Οικογένεια του Πανεπιστημίου του Cambridge

“Σύγχρονες οικογένειες: Ανατροφή και ανάπτυξη του παιδιού σε νέες μορφές οικογένειας”

Manuela Perrotta

Λέκτορας στη Σχολή Διοίκησης και Διαχείρισης του Πανεπιστημίου Queen Mary του Λονδίνου

“Απαγορευμένη γονεϊκότητα: κρυφές ιστορίες σχετικά με την υποβοηθούμενη αναπαραγωγή στην Ιταλία”

Ειρήνη Τουντασάκη

Αν. Καθηγήτρια στο Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου

“Συγγένεια δια του σώματος: το μετα-αφήγημα της μητρότητας και της συγγενειακότητας στην εποχή της βιοτεχνολογίας”

Βενετία Καντσά

Αν. Καθηγήτρια στο Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου και

Χρίστος Μπέλλας

Αν. Καθηγητής στο Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου

“Πραγματικοί συγγενείς: φύση και νόμος στην υποβοηθούμενη αναπαραγωγή”

17:20 - 18:00 Συζήτηση

18:00 - 18:30 Διάλειμμα

- 18:30 - 19:50 **Petra Nordqvist**
Λέκτορας στο Τμήμα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου του Manchester
“Η βούληση για ειλικρίνεια στη σύλληψη με δότη: αποκάλυψη και το πρόβλημα με την πραγματική ζωή”
- Ελένη Ρεθυμιωτάκη**
Επ. Καθηγήτρια στη Νομική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών
“Αναπαραγωγική τεχνολογία και ομοφυλόφιλη οικογένεια: ο ρόλος του οικογενειακού δικαίου”
- Αθηνά Κοτζάμπαση**
Καθηγήτρια στη Νομική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
“Δεσμοί αίματος και δεσμοί αγάπης: παιδιά στο μεταίχμιο φυσικής και κοινωνικής συγγένειας”
- Κατερίνα Φουντεδάκη**
Καθηγήτρια στη Νομική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
“Ιατρικά υποβοηθούμενη αναπαραγωγή στο γάμο και στο σύμφωνο συμβίωσης προσώπων του ίδιου φύλου σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο”

19:50 - 20:30 Συζήτηση

Σάββατο, 13 Δεκεμβρίου 2014

Δ' Συνεδρία

Διασυνοριακή υποβοηθούμενη αναπαραγωγή και διεθνές δίκαιο

Πρόεδρος: **Βασίλειος Ταρλατζής**

Καθηγητής Τμήματος Ιατρικής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

- 9:30 - 10:50 **Christian Byk**
Δικαστής, Εκπρόσωπος της Γαλλίας στη Διακυβερνητική Επιτροπή Βιοηθικής της UNESCO, Γενικός Γραμματέας της Διεθνούς Ένωσης Δικαίου, Ηθικής και Επιστήμης
“Ιατρικά υποβοηθούμενη αναπαραγωγή και προστασία του εμβρύου in vitro στη νομολογία των Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων (ΕΔΔΑ και ΔΕΕ)”
- Juliet Tizzard**
Διευθύντρια Στρατηγικής στην Αρχή Ανθρώπινης Γονιμοποίησης και Εμβρυολογίας (HFEA) του Ηνωμένου Βασιλείου
“Ρυθμίζοντας την ΙΥΑ πέρα από τα σύνορα: η εμπειρία του Ηνωμένου Βασιλείου”
- Françoise Shenfield**
Λέκτορας στην Ιατρική Σχολή του UCL του Λονδίνου

“Διασχίζοντας τα σύνορα για δωρεά γαμετών και παρένθετη μητρότητα: ένα νομικό παζλ ;”

Αναστασία Γραμματικάκη-Αλεξίου

Ομ. Καθηγήτρια του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

“Ιατρικώς υποβοηθούμενη αναπαραγωγή με διασυνοριακό χαρακτήρα: Ποιες είναι οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο;”

10:50 - 11:30 Συζήτηση

11:30 - 12:00 Διάλειμμα

12:00 - 13:20 **Petra Thorn**

Κοινωνική και οικογενειακή θεραπεύτρια, (DGSF)

“Η διασυνοριακή ιατρικά υποβοηθούμενη αναπαραγωγή από ψυχοκοινωνική σκοπιά: νομικές προκλήσεις και ευημερία του παιδιού”

Edgar Mocanu

Ειδικός στην Αναπαραγωγική Ιατρική και Χειρουργική στο Εθνικό Κέντρο Γονιμότητας HARI της Ιρλανδίας

“Διασυνοριακή αναπαραγωγή: η προοπτική της EUTCD”

Λίνα Παπαδοπούλου

Αν. Καθηγήτρια στη Νομική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

“Η ιατρικώς υποβοηθούμενη αναπαραγωγή σε κίνηση”

Lucia Busatta

Μεταδιδακτορική ερευνήτρια στο Τμήμα Νομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου του Τρέντο και

Simone Penasa

Μεταδιδακτορικός ερευνητής στο Τμήμα Νομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου του Τρέντο

“Η ιταλική προοπτική της διασυνοριακής υποβοηθούμενης αναπαραγωγής: ο νόμος 40/04 εν δράσει”

13:20 - 14:00 Συζήτηση

14:00 Συμπεράσματα Συνεδρίου

PROGRAMME

Thursday, December 11, 2014

- 17:00 - 17:30 Registration
17:30 - 18:00 Welcoming address

Session I

Gametes' Donation: Legal and Ethical Dilemmas

Chair: **Aris Antsaklis**

*Professor Emeritus of National and Kapodistrian University of Athens,
Chairman of the National Authority of Medically Assisted Reproduction*

18:00 - 19:00 **Efi Kounougeri-Manoledaki**
Professor Emerita of Aristotle University of Thessaloniki
"Assisted reproduction by donor - Legal and bioethical issues"

Anne-Marie Le Soudeer Leroyer

*Professor at the Law School of University Paris 1
Panthéon-Sorbonne*

"Why should France change its legislation relating to donor anonymity? A prospective comparative study"

Marina Casini

*Assistant Professor at Bioethics Institute of
Catholic University of Sacro Cuore, Rome*

"The Italian debate on heterologous fertilization after the 2014 constitutional court ruling."

19:00 - 19:20 Break

19:20 - 20:00 **Christina Bergh**
*Professor at Institute of Clinical Sciences of Sahlgrenska
Academie of Göteborg University*
"Oocyte donation: Results including neonatal outcome and maternal complications"

Fereniki Panagopoulou

Scientific Advisor of Hellenic Data Protection Authority

"Legal and ethical approaches of the non-anonymous donation of gametes"

20:00 - 21:00 Discussion

Friday, December 12, 2014

Session II

**Special Forms of Medically Assisted Reproduction:
Post Mortem Reproduction and Surrogacy**

Chair: **Efi Kounougeri-Manoledaki**

Professor Emerita of Aristotle University of Thessaloniki

9:30 - 10:50

Ralf Müller-Terpitz

Professor at the Faculty of Law of University of Mannheim

**“Surrogacy and post mortem reproduction -
Legal situation and recent discussion in Germany”**

Dimitra Papadopoulou-Klamari

*Professor at the Faculty of Law of National
and Kapodistrian University of Athens*

**“Surrogacy and post mortem insemination in
judicial practica”**

Karène Parizer-Krief

*Doctor in Law and Social Sciences, Member of the
Centre for Studies of Legal Rules - (CENJ)*

“Post mortem procreation in french and british law”

Nikos Koumoutzis

Lecturer at the Faculty of Law of University of Nicosia

**“The Establishment of Motherhood in
Surrogacy Cases”**

10:50 - 11:30 Discussion

11:30 - 12:00 Break

12:00 - 13:20 **Jane Stoll**

LL.D at the Department of Law of Uppsala University

**“Establishing legal parenthood after surrogacy
arrangements - discriminatory effects of the
swedish family law rules”**

Takis Vidalis

*Senior Scientist and Legal Advisor at Hellenic National
Bioethics Commission, EU Expert*

“Surrogacy and reproductive tourism”

Zaira Papaligoura

*Professor at the School of Psychology of Aristotle University
of Thessaloniki*

“The experience of surrogacy in Greece”

Theodoros Trokanas

Lecturer at the Faculty of Law of European University of Cyprus

**“Latest jurisprudential developments in the issue
of surrogate motherhood: The cases Mennes-
son and Labassee versus France at the ECHR”**

13:20 - 14:00 Discussion

Session III

Medically Assisted Reproduction and Alternative Family Models: New Forms of Parenthood

Chair: **Elisavet Symeonidou-Kastanidou**

Professor at the Faculty of Law of Aristotle University of Thessaloniki

16:00 - 17:20 **Susan Esther Golombok**

Director of the Centre for Family Research of Cambridge University

“Modern families: parenting and child development in new family forms”

Manuela Perrotta

Lecturer at School of Business and Management of Queen Mary University of London

“Forbidden parenthood: hidden stories of assisted reproduction in Italy”

Eirini Toundassaki

Associate Professor at the Department of Social Anthropology of Panteion University

“Corporal Affinity: the meta-narrative of motherhood and kinship in the era of biotechnology”

Venetia Kantsa

Associate Professor at the Department of Social Anthropology and History of Aegean University and

Christos Bellas

Associate Professor at the Department of Social Anthropology and History of the Aegean University

“Real relatives: nature and law in assisted reproduction”

17:20 - 18:00 Discussion

18:00 - 18:30 Break

18:30 - 19:50 **Petra Nordqvist**

Lecturer at the School of Social Sciences of the University of Manchester

“The drive for openness in donor conception: Disclosure and the trouble with real life”

Eleni Rethymiotaki

Assistant Professor at the Faculty of Law of National and Kapodistrian University of Athens

“Reproductive technology and homosexual family: the role of family law”

Athina Kotzabassi

Professor at the Faculty of Law of Aristotle University of Thessaloniki

“Blood relations and love relations: Children between biological and social kinship”

Katerina Foundedaki

Professor at the Faculty of Law of Aristotle University of Thessaloniki

“Medically assisted procreation in same-sex marriage and registered partnership according to Greek Law”

19:50 - 20:30 Discussion

Saturday, December 13, 2014

Session IV

Cross-Border Medically Assisted Reproduction and International Law

Chair: **Basil Tarlatzis**

Professor at the School of Medicine of Aristotle University of Thessaloniki

9:30 - 10:50

Christian Byk

Judge at the Court of Appeals of Paris, Secretary General of the International Association of Law, Ethics and Science and Member of the French Commission for UNESCO, Chair of the Committee of Ethics of Science

“Medically assisted procreation and protection of the in vitro embryo in the case law of the European courts (ECtHR et CJEU)”

Juliet Tizzard

Director of Strategy at Human Fertilisation and Embryology Authority (HFEA) of the United Kingdom

“Regulating IVF across borders: the UK experience”

Françoise Shenfield

Clinical Lecturer in Infertility and Honorary Lecturer in Medical Ethics at UCL Medical School of London

“Crossing borders for gametes donation and surrogacy: a legal puzzle?”

Anastassia Grammatikaki-Alexiou

Professor Emerita of Aristotle University of Thessaloniki

“Cross-border medically assisted reproduction: Which are the challenges Conflict of Laws is facing?”

10:50 - 11:30 Discussion

11:30 - 12:00 Break

12:00 - 13:20 **Petra Thorn**

Social Therapist, Family Therapist (DGSF)

“Cross-border medically assisted reproduction

from a psychosocial perspective : legal challenges and the child's welfare"

Edgar Mocanu

MD, FRCOG, DMMD, PgDip Ethics, Consultant in Reproductive Medicine and Surgery at HARI National Fertility Centre in Ireland

"Cross-border reproduction - the EUTCD perspective"

Lina Papadopoulou

Associate Professor at the Faculty of Law of Aristotle University of Thessaloniki

"Medically Assisted Reproduction on the move"

Lucia Busatta

Research Fellow at the School of Law Sciences of the University of Trento and

Simone Penasa

Research Fellow at the School of Law Sciences of the University of Trento

"The Italian perspective on cross-border assisted reproduction: law no. 40/04 in action"

13:20 - 14:00

Discussion

14:00

Conclusions

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Οι υπεύθυνοι του προγράμματος

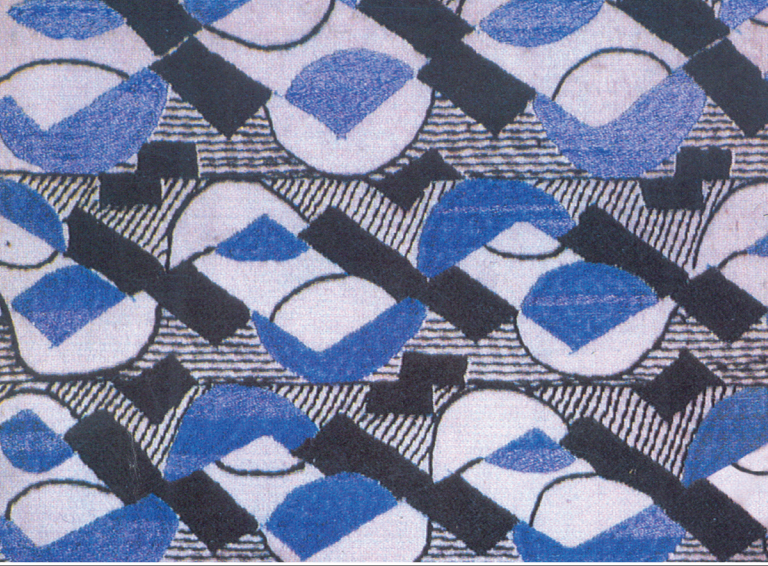
Ε. Συμεωνίδου-Καστανίδου
Β. Ταρλατζής

Τα μέλη της επιστημονικής ομάδας

Ε. Κουνουγέρη-Μανωλεδάκη
Ε. Ρεθυμιωτάκη
Ν. Κουμουτζής
Κ. Χατζηκώστας
Κ. Κηπουρίδου
Μ. Μηλαπίδου
Ρ. Φράγκου
Μ. Βασιλείου
Ν. Δημόπουλος
Χ. Σαχινίδου
Α. Τσαλίδης
Θ. Χορταρά

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
αειμάθησε στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΧΟΡΗΓΟΣ

ΕΚΛΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ Α.Ε.
ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ